

Bognár Zoltán (Budapest):
A hun/magyar rovásírás jeleinek
kialakulása

A következőkben a rovásírás jeleinek történeti kialakulását szeretném bemutatni, az egyszerű vonalaktól a bonyolultabb jelekig. A jelek nagyrésze egymással összefüggő rendszert alkot, egy másik kisebb csoportjuk szintén egy témához kötődik és vannak jelek, amelyek igazából egyik csoportba sem illenek, de létrejöttük szükséges volt, hogy kitöltsék az elképzelt rendszer hiányzó helyeit.

A rendszer alapja a naprendszerünk csillaga, az írásjelek a Napnak a Földről látható mozgására épültek, illetve más olyan megfigyelésekre, amik az éjszakai égbolton láthatók, ezért egységesek és egymásra épülők. A rovásjelek írási és olvasási iránya jobbról balra halad, ami szintén a Nap mozgásának a rögzítése. Az éjszakai égbolton a Föld forgása miatt a csillagok is forognak, változtatják a helyüket, az egyetlen biztos pont az északi féltékéről nézve a sarkcsillag.⁵⁵ Ha a sarkcsillag felé néz az ember, tehát északra, akkor a Nap jobb kéz felől kel és miután átvonul az égen bal kéz felé nyugszik. Ebből adódik az írás iránya, és nem másból.⁵⁶

A jelek először vízszintesen álltak, később a fára való rögzítésnél viszont 90 fokkal elfordultak, hogy a rendelkezésre álló helyet jobban ki tudják tölteni, illetve így könnyebben lehetett a jeleket egymással összevonni. A jelek az elforgatás után is megtartották felismerhető alakjukat, bár az összerovások ezt igencsak megnehezítik. A függőlegesre fordult jeleknél viszont megváltozott, bővült a hozzá tartozó jelentés, és a Nap mozgásával kapcsolatos jelek a növényvilágból kaptak új értelmezést.

Nézzünk rá példákat.

A vízszintes jel — (Sz) a horizontot jelképezi, szel, szél vagy széles jelentéssel.

A függőleges jel I (Sz) a növényvilágot jelképezi, szál, szár jelentéssel.

A vízszintes jel ㄣ (T) tér (eltér, letér, kitér) jelentéssel.

A függőleges jel 丩 丩 (T) tart vagy támasz jelentéssel.

A vízszintes jel ㄣ (Zs) zsarát, zsarátnok vagyis parázsló jelentéssel.

A függőleges jel 丩 (Zs) zsenge, zsendülő jelentéssel.

⁵⁵ Ennek ősi emléke a kínai vallásban megmaradt Sang-ti tisztelete, aki a Sarkcsillagon lakik. – *A szerk.*

⁵⁶ Mindenki emlékszik a mondókára: „Elöttem van észak, hátam mögött dél, balra a Nap nyugszik, jobbra pedig kél.” – *A szerk.*

Következzen a jelek részletes értelmezése.

| SZ (szel, szál)

Az első betű a legegyszerűbb forma, ami a számírásnak is első tagja, ahol a jelentése egy, mint egy ujj, betűként viszont SZ hang, így a hozzátartozó jelentés szál, szár. Az egyszál kifejezés is erre a jelre utal. Vízszintesre fordítva viszont a jelentése szel (átszel), szél, széles, ahogy majd más jelekkel kapcsolatba hozva látjuk.

(^ N (nappálya)

A hajlított jelek első, legegyszerűbb alakja az N betűt jelenti és 90 fokkal jobbra elfordítva a Napnak a pályáját ábrázolja, ahogy felkelésétől átvonul az égen. Ezt a jelentését a következő jelek is megerősítik.

† ^ D (dél, Dél)

A D betű képe eredetileg szintén a nappálya félköríve volt, közepén egy rövid vonal jelölte a pálya legmagasabb pontját, ahol a Nap delel, ezért a jel Dél-nek felel meg.

† I (idő)

Az I betű ugyanilyen pályáíven görbült eredeti formájában, de a delet jelző rövid vonal a középtől arrébb került, így a jelentése az idő, amit a Nap mozgásával lehetett számolni. Ezeknél a jeleknél (D és I) az egyszerűbb használat miatt a görbülő vonal kiegyenesedett, de ebbe a Nap járását követő rendszerbe tartozik mindkettő. Az I betű jelénél a rövid vonal elhelyezése mindegy hova kerül a hosszú egyenesen, csak középre nem kerülhet, mert akkor ott összetéveszthető a D betű jelével.

1 ← J (jel, jár)

A következő betű a J, aminél a kis vonal állhat balra vagy jobbra, a hozzá tartozó értelmezés pedig a jel, de vízszintesre fordítva lehetséges egy jár jelentés is, amit a K betűnél fogok bővebben kibontani.

┆ Í (ív, ír)

Ennél a jelnél a rövid vonalka tovább van húzva, itt is fordulhat mindkét oldalra, maga a betű az ábécében az Í, a jelentése pedig az ír vagy ív. Valószínűsíthető, hogy az ír és a ró összevonásából lett az író főnév és ige.

┆ T (tér)

Nézzük a következő jelet, ami a T betűt mutatja, a jelentése pedig tér (eltér, kitér, letér). Itt a rövid vonal nem a hosszabb egyenes végétől indul, hanem kicsivel arrébb onnan, Ha 180 fokkal elfordítjuk, akkor a rövid vonallal való jelentés lehet tart (beletart) vagy támasz is. Mivel ez a jel is Nap pályával van összefüggésben, a jelentése úgy értelmezhető, hogy a Nap keleten való kelése és nyugaton történő lenyugodása az év folyamán eltér valamennyire észak-déli irányba, vagyis eltér a megszokottól.

↑↓ → C (celő?)

Ez a jel a C betűt mutatja és cél (régies szóval celőke) jelentéssel szerepel a legtöbb ismertetésben. Ha viszont 180 fokkal elfordítjuk és így lefelé mutat, akkor egy másik (növényi) jelentés is elképzelhető, de az a CS hanggal kezdődik, mint csíráz, csírázó.

Ez akkor látszik jobban, ha a Zs betűvel hasonlítjuk össze. Ha viszont csak 90 fokkal forgatjuk jobbra (a lefelé mutató képet) akkor látszik még az eredeti jelentése (lásd majd a K betűnél), ami a kelő (ebből lett talán a celőke). A Nap körbejárt a pályáján és a horizont alól kel, a függőleges jel kelő (kikelő) jelentése, pedig a föld alól kibújó növényi csíráz, hajtást mutatja.

┆ ZS (zsenge, zsarát)

A ZS betű jele, zsenge, zsendül (növekszik) jelentéssel rendelkezik, és így lehet összefüggésben az előző betűvel, itt a két rövid vonal a hosszabb egyenes végétől arrébb került. A vízszintes ZS betű jele pedig a napjelek sorában vagy a téli napot jelentette, mint zsarát, zsarátnok, vagyis parázs, mert csak gyengén melegít, vagy a lenyugvó (felkelő) napot, ami vörösen látszik a horizonton.

┆ E (est)

Az E betű ugyancsak a Nap pályát mutatja két rövid vonallal jelölve a hajnali derengéstől az esti szürkületig terjedő nappali világosság idejének végét, ezért a jelentése az est, este. Azért kellett két vonallal jelölni, mert egy vonallal jelölve, már az I betűt, az időt jelezte.

 É (éj)

Az É betűnél már a két rövid vonal a nappálya végénél található, ez pedig azt jelenti, hogy innen következik az éj, az éjszakai sötétség. Összerovásnál többször az N betűvel együtt használták (NÉ).

 NY (nyugszik, Nyugat)

Ezen a jelen a nappályát látjuk a horizonttal, ami az N és az SZ betűkép összevonása és azt mutatja, hogy a Nap már nincs az égen, vagyis lenyugodott. A betű tehát az NY a jelentése pedig nyugszik, de lehet a Nyugat is mint égtáj, már csak azért is, mert a következő jel erre is utalhat.

 K (kel, Kelet)

Ez a K betű jele, amit, ha balra 90 fokkal elforgatunk, hogy vízszintesen álljon, akkor jobb kézről a Nap reggeli kelését mutatja, tehát jelentése kel vagy Kelet. A vízszintesre elfordított jelen a bal oldalon a horizonttól lefelé mutató vonalkája pedig vagy azt mutatja, hogy az éjszakában a Hold kel fel, vagy azt, hogy a Nap körpályán mozogva a Föld körül (így látszódik) most épp a másik oldalon kel, vagyis körbejár, ahogy a következő jel ábrázolja. Ha pedig visszanezünk a J betű képeire, akkor így jobban érthető a J-nek a jár jelentése (körbejár), ami vízszintes jelen csak egy lefelé mutató rövid vonallal rendelkezik, míg a K betűjelnél van egy felfelé mutató rövid egyenes is, így jár-kel összefüggés is lehetséges.

 K (kör)

Ez a jel a K betűnek a másik ábrázolása, jelentése kör, de lehetett korong, kering, kerít, amik szintén a kör szóból erednek. A mostani szögletes rombusz forma szintén a fára, fába

való vésés, a rovás egyszerűbbé tétele miatt alakult át a kerek kör formából. Ez a jel szintén Nap szimbólum, a teljes körpályát ábrázolja.

F (fő, forrás, Föld)

Az F betűt jelentő jel, ami voltaképpen egy körbe rajzolt x. Az X jel, mint a B betű jele, még egy jelen szerepel, az Ú-nál. Ennek a jelnek kettős értelme van, a Nap által körbejárt és a közepén álló Föld, vagy pedig az LY betű képehez hasonlítva fő vagy forrás jelentés. Régebbi változatokon egy vonallal is használták, de inkább a hajlított vonalból húzva, nem pedig a két hajlított vonal találkozásától, mert az egy másik jel.

H (Hold)

A következő jel a H betű jele, jelentése a Hold, vagyis a Nappal ellentétes irányultságú égitest. Ez a jel is jobban értelmezhető, ha 90 fokkal elforgatjuk, és a nappályával szemben rajzoljuk az éjszaka látható Hold pályáját.

Ö (öv)

A következő betű az Ö, ennél a két rövid vonal a hosszabb közepére került és 90 fokos elforgatásnál, ahol a rövid vonalak lefelé mutatnak, egy övre hasonlít, aminél a derékszív, vagyis öv két végét alkotja. Így a jelentése öv, de elsődlegesen, ahol a hosszú egyenes a horizontot jelképezte a jelentése égöv lehetett.

S (süt)

A következő jel szintén a Naphoz tartozik, ez az S betű, aminek jelentése süt (a Nap). A magyar nyelvben a süt szónak több jelentése is van, például melegít, világít, ételt készít melegítéssel, esetleg fegyvert elsüt. Maga a jel formája, a felhők között világító napsugarat mutatja. Régebbi ábráin még a Nap is látszik.

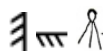

G (gally)

Ehhez a jelhez hasonlít a következő jelünk is, az S betűjel egyik ága egy rövid vonallal van kiegészítve és ezzel mindjárt közelebb is kerülünk a G betű megfejtéséhez. A sütéshez régen faágakat használtak és nem akarok nyelvészkedni ezzel a megfejtéssel, de az ágalja szóból alakulhatott ki a gally szó, ami összefüggésben van a sütéssel. A süt visszafelé olvasva pedig tús, tús, amiből a tűz szó alakulhatott ki. A betű régebbi formáján még látszik a nappálya görbülő íve, amiből kinő egy elágazás, a jel hasonlít továbbá a T betűre és az Á betűre is, hiszen a formája görbe ág.

 L (ló)

Az L betűt jelölő forma alakja majdnem megegyezik az előző jellel, csak két rövid segédvonalat tartalmaz, és szerintem ez egy legelő lovat formáz, ahol az egyik hosszú egyenes a ló egyik hátsó lába, a másik a gerince és a feje, a két közbülső vonal pedig a mellső lábak. Viszont a jelek sorában lévő helye, arra is mutathat, hogy a jelentése eredetileg lehetett láng vagy lángol. Régebbi ábráin négy segédvonallal is ábrázolták, hogy a L betű lóformája jobban kivehető legyen.

 P (perzsel)

Ez egy igen furcsa jel, nem hasonlít első ránézésre az előző jelekre. Ha viszont a napjelek sorába vesszük, ahogy egyes régebbi ábrákon látható a hosszú hajlított vonal és az ebből kiinduló három rövid vonalka, akkor gondolhatunk arra, hogy a napsütés fokozása, így a perzsel, perzselő jelentéssel bírhatott eredetileg. Talán Perzsia is így kapta a nevét, ahol a Nap perzselő hőséggel süt. Régebbi ábrázolásokon szintén látható még a Nap és a belőle kiinduló három sugár. Ezek után a sokak által használt pihe értelmezést erre a jelre nem lehet elfogadni, hiszen mindenki tudja, hogy a toll és a pihe a szárról kétfelé ágazik.

 A (agyar)

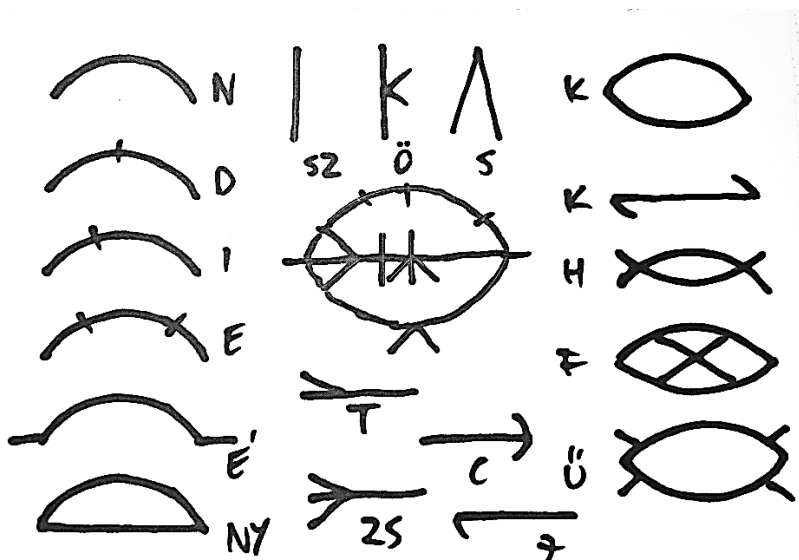
A mai abc első betűje az A, ennél a képi alak nekem az agyart mutatja, ami a mezőgazdaság korai idejében az agyarkapát is jelenthette, mint az első szerszámok egyikét. A jel függőleges alakja már a növényvilágra utal. (Magyar Adorján értelmezésében az agancsból alakult aga szó volt a jel ősi értelmezése)

 Á (ásó)

Ennél a jelnél, ami az Á betű, a második rövid vonal nem a hosszú egyenesre képez merőlegest, hanem a másik rövid vonalra, de a hasonlósága miatt nálam jelentésbeli hasonlósága is van, ez pedig az ásó. Ha a jel formáját nézzük, észrevehetjük a hasonlóságát a T betű jelével, és a T jel hasonlóságát egy faággal. Mivel a növényi értelmezés későbbi, az Á hangot nem lehetett az elágazó ághoz tenni (1), hiszen már a tér jelentés kapcsolódott a jelhez, ezért egy másik rövid vonallal az A betűjelhez tették hasonlóvá. (ebben a szóban érdekesen látszik – el-ágaz-ás)

≠ GY (gyula)

Következzen a GY betű bemutatása, ami majdnem olyan, mint a D betű, de nem egy, hanem két rövid vonal keresztezi a hosszabbat. Így viszont az E betű jeléhez lenne hasonlító, ezért az E betűnél nem egyenesedett ki a nappálya. A jel értelmezésénél a történelemre támaszkodnék, mert a rovásíróknál elterjedt Gy, mint Egy jelentést nem fogadom el. Ismeretes, hogy a hadsereg vezérét, nemcsak a magyaroknál, de más, főként török típusú népeknél Dula, Dulo, Jula, neveken ismerték, de a D jel már jóval korábban a Dél jelentéssel bírt, így ennél hangváltozással Gy-re módosult, így lett gyula, a seregek ura. A Dula, Dulo elnevezés is a hun/magyar nyelvből érhető csak, ami dül (feldül, dulakodik) jelentést takar és összefüggésben van a harccal, csatával. Egy régebbi értelmezésemet még ide venném, ez pedig a gyül, olyan értelemben, mint gyülekszik, gyarapszik, növekszik, vagy a sok van a rovásán szólás, ahol a hosszú egyenesen gyülekeznek a vonások. Ez az értelmezés is igen régre tekinthet vissza, ha helyes, ugyanis a tatárlakai korongon gyarapodás értelmezéssel bír.

Nézzünk most egy másik a Nap jelektől eltérő csoportot és az abból alakult betűket. Ezek a jelek a folyóvízzel, lásd folyó, patak, stb. vannak összefüggésben, így a két hosszú egyenes a folyó két partját jelenti.

 R (rekeszt)

Az első ezen betűjelek sorában a R betű, ami a két hosszú egyenes közti ferde rövid vonal. Egyes régebbi írásokban magában is állt, vagyis csak a ferde rövid vonalat ábrázolták. A R betű nálam rekeszt jelentéssel bír. Mint ismert, az állattartó törzsek téli táborhelyei mindig folyópart mellett voltak és a folyó meg a mellékfolyók szerint telepedtek le az emberek, a vezető törzse volt a főhelyen, a többi törzs pedig rangsor szerint a jobb és balparton sorban táborozott. A téli élelem főleg hal lehetett, kiegészítve a tél alatt elhullott állatállományból. Így nem csoda, hogy több halászattal értelmezhető betűjelet is találunk.

 CS (csuk)

Ennél a betűnél két rövid vonal köti össze a hosszú egyeneseket és jelentése csuk vagy csapda lehetett, vagyis a rekesztést egy idő után a másik oldalon is lecsukták.

 Z (zárt)

Így értelmezhető a következő jel is, ahol már három rövid vonal van használatban. Jelentése valószínűleg zár, zárt volt, vagyis a csapda bezárult, az ott összegyűlt halakat, folyamatosan lehetett merítőhálóval kiszedni. Ehhez az értelmezéshez tartozik, hogy télen mikor befagytak a folyók, a zárt jelentés, három oldalról valósult meg. Ez a jel is szerepel a tatárlakai korongon, szintén zárt értelmezéssel.

 V (veszt)

Ehhez a rendszerhez illeszthető a következő betű is, ami a V. A halfogás másik módja a vejsze, ami két rekesztéssel a halakat egy hálóba vagy vesszőkosárba tereli, vagyis ennek a jelnek a jelentése veszt, vesztő.

 U (ural)

A V alak megkettőzve és szembe fordítva adja az U betűt, és ha az előbbi betűkkel hozzuk kapcsolatba, akkor a jelentése ural, vagyis a vízen és a halakon uralomra jutott az ember.

A jel alakja egyébként a jellegzetes hun üstöt is felidézheti, így az is lehet, hogy régen ust jelentéssel bírt.

 Ú (úr)

A következő jel az u betű hosszú alakja, az Ú, ami az x, mint a B betű és a folyó, a két egyenes összevonásának látszik, jelentése az Úr. Ismert mondás is van erre, főleg a tavaszi olvadások után meginduló árvizeknél, azért a víz az úr. A B betű jele (x) két másik jelben is szerepel, a hosszú Ú az egyik, a körbe rajzolt x meg a F betű.

Nézzük meg még a maradék jeleket. A függőleges irányultságú jelekre a növényi világból vett képek a jellemzőek, így kell értelmezni az alábbi pár ábrát.

 O (odú)

Az O betű jele, jelentése odú. A betű régi alakja a hosszú egyenes I, a szár közepére rajzolt üreg, de az az ábrázolás az É betűhöz hasonlított, így ennél a jelnél valamikor az odú megnőtt és a két rövid egyenes a hosszabb vonal végein befelé fordult.

 Ó (óv)

A következő jel az O betű jelhez hasonló, de egy rövid vonal az odú belsejébe mutat, ez a hosszú Ó betű, és összefüggésben az odú jelentésű jellel, azt jelenti az odú óv.

 Ő (ór)

Formailag ez a jel hasonlít az O betűhöz is, de mivel ez a hosszú Ő jele, felfedezhetünk hasonlóságot a K rövid Ö betű jellel is. A jelentése ór, őriz. Hogy ez az odúban bújó fészek őrzését jelentette, vagyis növényi ábrázolás vagy ez is Nap jelek közé tartozó, ezt nehéz eldönteni. A jelet 90 fokkal elforgatva, ahol a két rövid egyenes lefelé mutat és a hajlított vonal az N betű napkörével szemben lesz, vagyis az éjszakában, ahol az őrzés, örökös egykor létfontosságú volt.

LY (lyuk, lyukas)

A körbe rajzolt pont vagy rövid vonal a Ly betű, ami hangilag megegyezik a j betűvel, viszont az ábrázolása más jelentést mutat, így a jelentése lyuk. Fontos, hogy az ábráin a rövid vonal csak a jel közepéig tart, ha tovább húzták akkor már F betűt is jelenthetett.

Ű (úr)

Az Ű betűt jelentő ábra, szintén a körre épülő jel, viszont itt az x négy rövid vonalkája a körön kívül helyezkedik el. Így bár lehetne négy lábú üst is, amiben valami fő, valószínűleg más jelentése volt, talán az úr, üres értelmezés illik hozzá és akkor a Naphoz tartozó jel volt eredetileg. Erre az értelmezésre még később visszatérünk.

Ü (ülő, üt)

Ez a jel az Ü betű, minden bizonnyal az ülést szimbolizálja, tehát ülő jelentésű, de kapcsolatba hozható a villám (elektromos kisülés) alakjával is, akkor pedig a jelentése üt.

M (mér)

Az M betű jele, 90 fokkal jobbra elfordítva talán mérleget ábrázol, így a mér jelentést tenném mellé (szemmel összehasonlít, méreget). Régebbi ábrázolásokon a két háromszög alak távolabb van egymástól, ott jobban látszik a mérleg alak.

B (Baál)

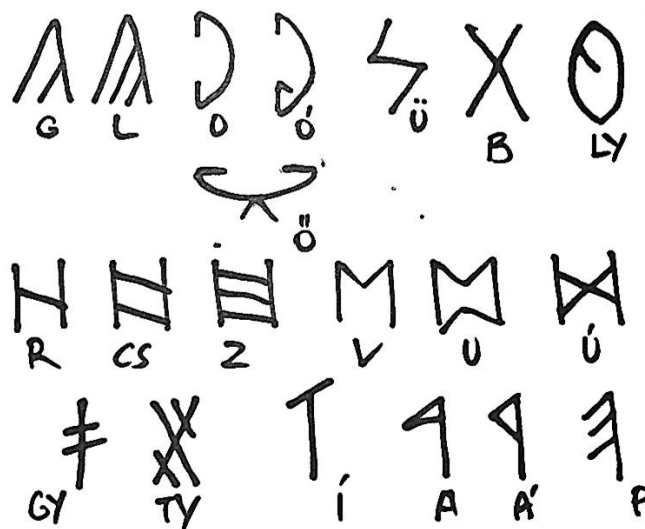
Az X jel a B betűnek a jele, mint említettem két másik jelben szerepel, mint Úr és Fő. Ennél a betűnél pár mások által használt megoldást is megemlítek, így egyesek szerint bak (kecskebak vagy asztalbakra hasonlít), mások szerint bevág, beleszel vagy bél a két egyenes vonal keresztezése, vagy lehetett bő vagy bön, mint vallási személy, pap, esetleg bú (bűvös, bűbáj) jelentése. Szerintem, a jel az ókori Baál istent szimbolizálja, aki a termékenység istene volt. A betű képe az X forma ábrázolhatja a két kezét magasba tartó, termékenység-, eső-, és viharistent, és így talán az sem véletlen, hogy a másik két jel, amiben felfedezhető, mindkettő a vízhez köthető.

De még lehetséges az is, hogy a fizikai szint, azaz a szál I egyenese, kereszteződik a szellemi síkot alkotó másik szállal.

X TY (tyumen)

Maradt még a Ty jel, aminek vannak más képi variációi, más ábrázolásokon jobban hasonlít a Gy betű jeléhez **≠** olyanképpen, hogy a két rövid vonalka (ami átmegy a száron) közé van egy másik hosszú egyenes téve. Ha az az ábrázolás az előbbi, akkor a Gyula seregvezér jelentéséhez közelebb áll a Ty, mint tyumen (tumen, tömény) elnevezés, mint sereg vagy had.

Itt szeretnék még egy téves elképzelést cáfolni a tyumennel kapcsolatban, miszerint a tyumen (hadsereg) tízezer fős sereget jelentett. A rovás számjelei között a legnagyobb érték az ezer *****, ami külsőre is hasonlít a TY betűt jelentő jelhez. Ez a hasonlóság nem véletlen és valószínű, hogy a tyumen is csak ezer fős (vagy ennél is kevesebb) katonaságot alkotott. A tízezres és még ennél is nagyobb hadseregek csak papíron harcoltak egymással és az írójuk talán sohasem látott még egy lovas csapatot sem (30 lovas kb. 50 lóval). De a papír elbírta a számokat, így ez a téves elképzelés is túlélte az ókort és a középkort.

γ

Vannak még a rovásírásban úgynevezett bogárbetűk, vagy összetettebb jelek, ezek értelmezésére is kísérletet tennék, de az alábbi fejtegetések csak feltételezések.

Az első jel, ENT hangértékkel bírt egyes rovásábécékben, de ez biztosan nem igaz, mert a rovásbetűk összevonásával az N és a T sokkal egyszerűbb ábrán, az N hajlított vonalára egy rövid vonalat rajzolva máris együtt van az NT. Ezekhez a betűképekhez szerintem nem tartozott hangérték, hanem ősi szimbólumok voltak, de pont a régiségük miatt a jelentésüket már nem ismerték a későbbi korokban.

Ennél a jelnél egyes régebbi ábrázolásokon a függőleges hosszú egyenes szintén még hajlítottként van, tehát biztosan a Nap mozgását jelentette. Erre van rárajzolva egy E betű, de itt is eltérések vannak a régebbi jelekben és inkább az É betű vehető ki és még az I betű, mint idő is felfedezhető az ábrán, mint a hosszú hajlított vonalra húzott rövid vonal, csak itt az É ezt kitakarja. Ha mindezeket összesítjük akkor megkapjuk a jel jelentését Nap + Éj elfordítva + Idő, azaz napéjforduló, a nyári és téli két nap, ahol a nyári a legtöbb világosság napja, innen fogy a világosság, míg a téli a legtöbb sötétség, ahonnét újra a világosság növekedik. Ezek a napok a régebbi időkben biztos, hogy kiemelt figyelemmel bírtak és akár szent „ünnap” napok is lehettek.

Az előbbi jelhez hasonló ez a betűkép is, csak itt három É szerepel egymás alatt. Ha az előző jel valóban napéjfordulót jelentett, akkor ez a jel talán az esztendőket jelentette, amikor a nyári napéjforduló után jön az őszi napéjegyenlőség (a középső jel a nappálya közepén, egyenlő távolságban mindkét végétől), majd utána a téli napforduló és így visszaérkezünk a tavaszi évkezdéshez.

A rovásjelek nagy száma, mint eddig láttuk a Nap átvonulásához az égbolton köthető, a most következő további jelek pedig szerintem az éjszakai égbolton látható égitestek szimbólumai, amik mozgásukkal eltértek a csillagoktól, ezért bolyongó, azaz a bolygó nevet viselték. Itt kell megemlíteni, hogy az Ű betű jele, mint az űr (vagyis a Napon túli világ) jele, mennyire hasonló az úgy nevezett bogárbetűkre.

Ezeknek a jeleknek miután az eredeti jelentése feledésbe merült, azután adták a formájukból adódó bogár elnevezést.

Az első jel a Merkúr, amely a Naphoz a legközelebb eső bolygó, ezért a Nap jel is rajta van, mert mindig Nap közelben látható.

A második bolygó a Naptól a Vénusz, a nőiesség jelképe.

A következő bolygó a Mars, ami viszont a férfiasság, a harc jelképe.

Utána következik a legnagyobb bolygó, a Jupiter a négy holdjával, amiről már jóval azelőtt tudtak, mint hogy Galilei felfedezte őket. A szimbólum képe azért lett ilyen, mert különben hasonlított volna az Ű betűre.

Az utolsó még szabad szemmel is látható bolygó a Szaturnus, aminek a gyűrűrendszere vízszintes vonalként van megjelenítve és ennek a jelnek van hangértéke, ami US-ként maradt fenn.